

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél iven. Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium; ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Magyarok vallása.

Mély részvét kíséri, meleg testvéri szeretet fogadja mindenütt az országban szegény erdélyi menekülöket. Sokan életük munkásságának minden eredményét, — néhányan jövődő boldogulhatásuknak reményét is elvesztették. Ám a sok földönfutó közt még sincs földönfutóbb senki, mint a menekülő *kálvinista pap*.

Az állami tisztviselő akármilyen sokat veszítsen is, fizetését megkapja. Gondoskodnak a törvényhatósági és köztisztviselőkről is. Ügyvéd, orvos másfelé is existenciát talál. Földbirtokos, kereskedő, iparos többnyire rendelkezik valamely kis tőke felett. A munkás magával hozza két erős karját s ha helyzete sanyarú is a menekülés után, — nem sokkal rosszabb, mint azelőtt volt. De a szegény kálvinista papnak nem szokott lenni készpénze, fizetését se állam, se megye nem adja s nincs se ránevelve, se hozzászoktatva, hogy másféle munkával képes legyen kenyerét keresni, — melyre pedig nemcsak magának, de nagyobbára népes családjának is szüksége van.

Elgondolom, milyen jó volna ennek a szegény magyar kálvinista papnak, ha *nem* a magyar kálvinisták papja volna itt Magyarországon. Akkor talán menekülni sem kellene neki, hiszen nem volna — mint így — a homlokára írva, hogy ez mindenek felett magyar. Sőt tán nagyon is bizakodva maradhatna körében a hordának, mely csak a hazának, neki nem ellensége. És ha menekülni kell is, — ha nem előbb: Váradon, Aradon minden bizonytal talál főpásztort, kinek kezére milliókat érő vagyont adott a magyar állam, ki tehát, — ha van szív benne, — kötelesnek érzi magát, hogy a magyarságért földönfutóvá lett paptestvérenek legsürgősebb szükségleteiről gondoskodják. Ám a kálvinista prédikátor: — hol talál az a magyar

államtól dúsán javadalmazott hitsorsos főpásztort, kitől segítséget kérni, segítséget remélni merjen s kitől a pillanatnyi segítyt nem az alimizsnavétel zokogásra fakasztó, de a magyar embernek közvetve a magyar hazától adott támogatás megnyugtató érzésével fogadja el? Hol talál kálvinista főpásztort, kihez azzal az igénnyel lépjen be: Uram, téged a magyar állam dúsán ellátott minden jóval, — én a magyarság földönfutó fia számot tartok a magyar haza e dús adományainak morzsáira. Hol talál kálvinista főpásztort, ki — ha hozzáfordul — ne azzal válaszoljon neki: testvérem, megosztom veled mindenemet, de az én mindenem semmi, mert nekem s az én egyházamnak a létminimum mértékén felül nem ad semmit a magyar haza.

A magam részéről nem vagyok barátja az állami támogatás lépten-nyomon igénybe vételének. Sőt sokkal jobb szeretném, ha az egyház — *mindegyik* egyház — kizárólag hívei buzgóságára támaszkodnék, az állam pedig az egyháztól teljesen függetlenül fordíthatná a maga anyagi erejét tetszése szerint választott kulturális célokra. De hát a már meglevő állapotokkal számolni kell és sokkal nehezebb elvonni már meglevő támogatásokat, mint újakat adni meg az egyenlőség kedvéért. Ezért tartom mégis megokoltnak a két evangélikus egyház részéről az állami segítség minél nagyobb s a többi egyházakéval lehetőleg egyenlő mértékű emelése iránt meglevő mozgalmat.

Ennek a mozgalomnak igazságosságát most a háború — s különösen az Erdélyből menekülés idején bizonyára azok is belátják, kik az 1848. évi 20. törvénycikknek emlegetését sem szerették hallani. Nem kell valami éles szem a szörnyű igazságtalanság meglátásához, mely a tiszta színmagyarság egyik legfőbb intézményét, egyházát, hátrább teszi, alacsonyabb sorsba he-

lyezi, a magyar állam szempontjából értéktelenebbnek minősíti, mint olyan vallási intézményeket, melyeknek szolgálói és követői legalább is nem valamennyien s nem az önfeláldozásig készen hívei a magyar állameszmének.

Csodálatos ez a magyarok vallása. Azt olvasom történeti és néprajzi könyvekben s azt tapasztalom magam is magyar atyáinkfiái körében, hogy a magyar ember vallási kérdések iránt eléggé közömbös. Szereti Istenét, buzgón könyörög is hozzá, de dogmatikumok nem nagyon érdeklik. Ám, ha arról van szó, hogy a másik más hiten mer lenni, akkor azonnal türelmetlenné válik s bár okát sem tudja adni miért, — irtani akarja a másokban észrevett eretnekséget. Inkább száz török, mint egy pápista. Inkább farkasok lakják az országot, mint kálvinisták.

Szinte azt lehetne hinni, hogy a magyarság történetében folyton érvényesült egy élesen látó intrikus akarat, mely a magyarság romlását kívánván, a valláskülönbség szerint szétvált magyarok egymás elleni feneketlen dühét folyton szította.

Mi gyilkoltuk egymást, irtottuk egymást, összefogtunk egymás ellen más fajtájú, más hiten levő emberekkel, — mert hisz, íme a valláskülönbséget sem vettük tragikusan, mihelyt

nem magunkról volt szó. Mi előmozdítottuk, hogy a szkizmatikusok egyháza is megerősödjék Magyarországon, hogy azoknak főpapjai, épúgy, mint a római katolikusok, állami javadalomban részesüljenek s állami nagy jogok részesei legyenek, — mert e szkizmatikusok szerbek és oláhok; — de az evangélikus felekezeteknek mindig igyekeztünk gáncsot vetni, mert ezek, — hiszen vallásilag ezek sincsenek távolabb a szkizmatikusoknál, — magyar testvéreink.

Aztán, hogy elmúlt a gyűlölködés, jött a szabadelvűség kora. S nemes és fennkölt szabadelvűségünk minket sohasem engedett kedvezőbb elbánásra a magyar, mint egyéb vallásfelekezetek irányában. A római katolikus egyház elvégre is nem nagyon bánhatta ezt, hisz' az ő helyzete még mindig legkedvezőbb a különböző vallásfelekezetek közt. Ám a két evangélikus egyháznak, ha egy vagy más kérdésben kissé szabadabb mozgást óhajtott venni, mindig vissza kellett vonulni a súlyos érv előtt: nem lehet, mert akkor ugyanezt a jogot meg kell adni a szerbek és oláhok egyházának is.

Így akkor, mikor a mi elveinknek megfelelőbb, szabadelvű irányzat váltotta fel az azelőtti egyoldalú megítélést, a mi magyar kálvinista

Tárca

A tábori lapok.

Szállnak, több mint két éve már,
A rózsaszínű levelek;
Miként a szél hoz szárnyain
Letépett rózsalevelet.

„Ne búsulj, lelkem, jó anyám,
A dolgunk pompásan megyen!”
(Szomjan, éllen, álomtalan
Küzködnek egy kopár hegyen.)

A harctér vad lármaja közt
Ír a szegény, fáradt gyerek;
Fészkeről elsodort madár,
Zúgó vihar verdeste meg.

Távolból, erdők sűrűjében,
Majd földalatti kis tanyán
Kél a levél, a várva-várt:
„Feleségem! Édes anyám!”

...Ki sejti, meddig szállnak így
A rózsaszínű levelek;
Ezek a lelkekről szakadt
Tövises rózsalevelek?

Minden ránk virradó napon
Szívünkbe vág: mit rejt az ég?!
Azok a hűséges kezek
Írnak-e még?... Írnak-e még?!

Csécsi Imréné.

Katonák babonája a háborúban.

Bizonyára minden katona szeretné magát sebesüléstől, vagy épen a haláltól megoltalmazni. E gondolatból fejlődtek ki némely imádságok, ráimádkozások és varázsigék, valamint az úgynevezett csodatevő levelek. Némely vidéken uralkodó babonás hit szerint a katona minden golyó ellen biztosítja magát, ha csendesen magában elmondja: „Szent Gáspár, légy fölöttem; szent Menyhért, légy előttem; szent Balthazar, légy mögöttem és hártsd el a golyót tőlem, az Atya, Fiú és Szentlélek nevében!”

Az ilyen varázsmondásnak az ereje egy meghatározott időszak, pl. az ütközet napja elmúltával meg-

egyházunknak csak nem lett semmivel jobb a dolga.

Mi pedig nem irigylünk senkitől semmit és nem akarunk elhódítani senkit és semmit. Mi bízunk a magunk igazságának erejében és nem félünk a teljes elhagyatottságtól sem. Mi csak azt szeretnők, hogy a magyar államban ne legyen rosszabb dolga a magyar kálvinista egyháznak, mint a szerb és román egyházaknak. Mi csak azt szeretnők, hogy a mi magyar római katolikus testvéreink lássák bennünk elsősorban a magyart, aminthogy mi is a magyar embert szeretjük öbennük. Mi csak azt szeretnők, hogy a magyarok egyházai, egyházi szervezetei, egyházi szolgálói egynek tudván magukat a Krisztusban és a magyarságban, összefognának a Krisztus és a magyarság diadaláért.

Hogy lenne itt Magyarországon megbecsült a magyarok vallása.

Egyház

Az egyházközségi bíróság mint a belmisszió egyik hathatós eszköze.

A belmisszió, a cura pastoralisnak, egyik hathatós és az E. T.-ben is parancsolt módja, az egyházközségi bíraskodás. S igazán érthetetlen, hogy amíg a

szűnik. De más formulák tartósan is tudnak hatni. Ide azonban nem elég holmi lemorzolt mondóka; az imádságnak, igézetnek le kell írva lenni. Ilyen irat aztán a babonás katona szemében valóságos talizmán, állandóan oltalom az ember jólétére támadó minden gonosz szellem ellen: megőriz bárminémű betegségtől, tüzi és vízi veszedelemtől, megbabonázástól, különösen pedig sebesüléstől, haláltól. Sokan e varázscédulák gyártásából jó nyereség-hajtó üzletet csináltak; a dán háború idején pl. száz meg száz katona vásárolt efféle esodatevő levelet, magával vitte a csatába; akadt, aki lenyelte, hogy golyó, kard ellen jobban biztosítva legyen. A harcerekén másutt is, sokfelé leltek ilyen cédulákat az elesett vitézeknél.

E leveleknek sok fajtája van. De valamennyi a harmincéves háborúból származó eredeti mintára megy vissza, míg a szövegbeli sokszoros eltéréseket a leíró könnyelműsége, vagy tudatlansága és értelmetlensége magyarázza meg. Az iratok csakúgy hemzsegek a legbadarabb sületlenségtől; alig tudja elhinni az ember, hogy még ma is, művelt nemzetek fiai ilyesmivel ámitják egymást és magukat. Mindazáltal így áll a dolog, sajnos, a tapasztalat igazolja.

Ez elterjedt babona mellett, találni még mást is. Gyakran megfigyelték, hogy a harcba induló katonák

belmissziói munkásság annyi szép eszközzel akarják az arra hivatottak egyházunk megújítását, erről, az evangéliomban gyökerező törvényeink által parancsolt módról úgy megfélelkeznek. Én úgy hiszem azért, mert idáig nem foglalkoztak vele a fontosságához mérten s a közönyösség e minden egyháziasságot pusztító idejében, félnek alkalmazni a lelkipásztorok, pedig ezzel csak a pastorális prudentia és a krisztusi bátorság és erő hiányáról tesz a lelkipásztori kar tanúságot; az egyház egyeteme pedig arról, hogy az öskeresztység és a reformáció idejében új, evangéliomi életet teremtő tisztas egyházi fegyelmet, a felelős tényezők kényelmére, az egyházban meg a bűnök szaporodására, — a Krisztus meghagyása ellenére eldobja magát. Evangéliomi református egyházunk alapelve pedig: „Krisztus legyen minden mindenkben”. S ha ezt elfogadjuk, aminthogy evangéliomi alapokra állásunkkor elfogadtuk, nem szabad megfélelkezni Krisztus Urunk ide vonatkozó tanításáról sem.

Máté ev. 18, 15—17. verseiben a gonosz életűek felett való ítéletet a gyülekezettől is megkivánja Krisztus azért, hogy a hívek közössége: az egyház, eleget tegyen 1Kor 5, 11. és 13. verseinek, t. i.: „ne társalkodjatok azzal, ha valaki atyafi léte parázna vagy csaló, szidalmazó vagy részeges, vagy ragadozó. Az ilyennel még együtt se egyetek. Vessétek ki azért a gonoszt magatok közül!”

három apró tárgyat eldobnak maguktól, a netalán náluk levő játékkártyáktól is sietnek megszabadulni; mert ezek „vonzák a golyót”. A pénz szinte vonzza, de a tulajdonosára szerencsét hozó módon. Azért hordoz sok katona a zsebében nagyobb fajta ezüst, vagy rézpénzt, hátha odatalálna a golyó, ott összelapulna, az illetőnek meg semmi baja nem lenne.

Néha a katonák ütközet előtt ki nem merik ezt a szót mondani: „utolsó”, mert attól félnek, hogy a dolog, amit végeznek, csakugyan az utolsó talál lenni életükben. Gyakran látni katonákat, akik a legfárasztóbb menet közben kínosan vigyáznak, hogy valami emberi eledelül szolgáló növényre rá ne lépjenek. Ha az ártatlan növény életét nem kíméljük, gondolják, a mi életünk sem kíméltetik meg.

Hogy valamikor ki lehetne a katona lelkéből irtani a babonát, nem valószínű; mert máig áll, amit Lessing „A bölc Nálhán”-ban mond: „A babona, amiben felnőtünk, ha felismerjük is, azért nem vesszít el hatalmát rajtunk. Nem mind szabad ember az, aki a békóin gúnyolódik”.

Fejér Lajos.

Az első keresztyének szigorúan megtartották Krisztus ama tanítását s a nagy aposolnak, Pálnak, intését. Ezt mutatja az a körülmény, hogy az egyházi atyák: mint Chrysostomus, Cyprianus, Ambrosius stb. írásaikban olyan eszköznek tartják az egyházfegyelmet, amely nélkül a Krisztus egyháza fenn nem állhat. Chrysostomus szerint az a pásztor, aki fél az atyafiak írás szerint való fegyelmezésétől, szégyent fog vallani az Úr előtt.

Mennyire igaza volt Chrysostomusnak, igazolja a pápai hatalom emelkedése során létre jött rettentés erkölcsi züllés. A papoknak a maguk feslett erkölcsi életét kellett takargatni s így a Krisztustól tanított egyházfegyelem erkölcsjavító rendelkezéseire nem nyúlhattak, sőt hogy a maguk költséges erkölcselenségéhez pénzt szerezzenek, a pénzen adott „oldozással” az erkölcsjavításra szoruló hívek büntőrszáivá lettek. Ezzel tűnt el a Krisztus uralma az egyházból, aminek folytán a középkori egyház szégyent vallott az Úr előtt, megbukván „a gögös, nagy Babilon!”

A reformáció legfőbb törekvése volt helyreállítani a Krisztus uralmát, hogy az egyház a „Krisztus képmása legyen” (Inst. I., III. c. 6.). Kálvin, hogy ezt elérje, energiájának mindent feláldozó tevékenységével azon volt, hogy a Krisztus tanította egyházfegyelem tökéletessé tevésével tegye tökéletessé az egyházban is a Krisztus uralmát. Azért az „egyházkormányzat — Kálvin szerint — az erkölcsi fegyelem kezelésével azonos” (Inst. IV., XI. 1.: *Tota autem ecclesiae jurisdictio pertinet ad morum disciplinam.*). Nem is lehet másként, mert az egyházkormányzatnak végső célja az, hogy Isten országa virágozzék. Ezért kell a pásztoroknak minden félelem nélkül a bűnöket irtani, hogy a hívek krisztusi élete által jöjjön el a földre az Isten országa és Isten uralkodjék. És Kálvin ezt az elméletet a maga presbiteriumával (tudjuk hogyan) keresztül is vitte, nem törődve a szenvedések reá zuhanó iszonyatos özönével.

Amint a Krisztus tanítása, az őskeresztyének példája s a reformáció, specialiter a kálvini reformáció eleven erővé tették az egyházban az egyházfegyelmet: annyira semmivé tette azt az idők folyamán mindenik, még a református egyház is.

Reformátorunknak azt a kimondhatatlanul fontos és felséges elvét, hogy az egyházkormányzat az erkölcsi fegyelem kezelésével azonos, a valóságban megcsúfoljuk. Egész egyházkormányzatunk ugyanis — legalsó és legfelső fokán is — anyagi és személyi ügyek intézésében merül ki.

Presbiteriumaink nagobbára a költségvetés és számadás elkészítésével és tisztviselőkre szavazással foglalkoznak; egyházmegyei, kerületi és konventi gyűléseink az alsóbbfokú egyházi hatóságok határo-

zatainak megerősítése, vagy megsemmisítése végett ülnek össze. Ki törődik ezeken az egyházi gyűléseken a hívek erkölcsi életével? Hallottuk-e már, hogy az egyháztagok vallás erkölcsi bajai, légió-számú bűnei gyógyítására a tanácsstermekben aggódó, eleven lelkiismerettel kerestek volna írt? Hiszen a referens „megnyugvással tudomásvételeire ajánlott” esperesi jelentésekből hallunk szót a gyülekezetek vallás erkölcsi állapotáról, amelyek rózsás állapotokat festő, gyakran irreális adatokat tartalmazó látogatási jegyzőkönyvön épülve fel, tudjuk milyen értékűek! A parókhialis tanácsról nem is szólok, — mert az egyházak 95%-ában nem működve, — nincs miről. Így csak látjuk, tudjuk a bajokat, érezzük, hogy lázas, beteg korunk társadalma, de nem törődve véle, burjánzik a bűn, rombolja híveink lelki életét s ezzel együtt egyházunk erejét. Amíg pedig ily közönyösen vesszük a dolgot alant és fent, hiába fejtünk ki belmissziói munkát, hiába osztogatjuk a traktátusok sok ezerét, mit sem érünk el.

De megváltozik a helyzet képe azonnal, ha kellő szigorúsággal ellenőrzik (ami esküvel fogadott kötelességük is) a felelős tényezők az egyes egyházközségekben a parókhialis tanács és az egyházközségi bíróság működését, illetve ezeket a törvény szigorával reá kényszerítik a működésre; mert egyházunk vallás erkölcsi életének megjavulását, megújulását a teljes szigorúsággal foganatosított vallás erkölcsi élet ellenőrzésétől várhatjuk.

Első kötelességünk legyen hát, — amit keresztyén — református lelkipásztori mivoltunk is követel, — hogy mi lelkipásztorok reá eszmélvén a hívek vallás erkölcsi állapotáért, az Úr előtt való felelősségünkre, a többi belmissziói munka mellett, értessük meg egyháztanácsunkkal, hogy legkiválóbb feladata az erkölcsi fegyelmezés és nem csakis a vagyon igazgatás. Értessük meg, hogy: „Tartsa bár a presbiterium a gyülekezet gazdasági- és pénzügyeit és épületeit a legnagyobb rendben, sőt díszben, fényben, ha minden évben jó lelkiismerettel el nem mondhatja magáról, hogy az uralkodó bűnöket irtotta s a köz erkölcsiséget előmozdította a gyülekezetben, akkor magát valódi keresztyén kálvinista presbiteriumnak még korántse tartsa”. (Révész I.: Kálvin élete.) S ha egyháztanácsunk ezeket megértve, hivatása magaslatára emelkedik és a parókhialis köröket, tanácsot megalkotta, a legéberebb figyelemmel ellenőrizze a hívek magánéletét. Alkalmazza Máté 18, 15—17-et és az E. T. V. t.-c. 34. §. B) pontja szerint vigye az egyházközségi bíróság elébe az egyháztagoknak a hithűségbe (reverzális), a vallásos érzületre és a köz erkölcsiségbe ütköző cselekményeit. De vigye kivétel és félelem nélkül s alkalmazza az E. T. §-ait úgy, amint Kálvin tanácsolja: „*mindez annyi mérséklettel men-*

jen végbe, hogy ne legyen benne semmi sértő, legyen pedig az egész a bűnösöknek gyógyszere”.

Egyházi hatóságaink pedig ügyeljenek arra, hogy minden hívőnek fegyelmi eljárást igénylő tette bíróság elé kerüljön és erről a canonica és generalis visitation szó legyen.

Igy reméljük, hogy bűnök irtatnak, sebek, melyek gyógyíthatatlanok, eltávolíttatnak és a hívek virágoznak, mint a palmafák.

Most, amidőn mindenfelé a bűnözésektől való panasztól hangos az egyház s megpróbáltatások súlya alatt keresik a tisztultabb életet a hívek és mi is keressük a javítás módját, vegyük elő az ősök példájára. Krisztus tanításához képest és törvényeink rendelkezésére az egyház-fegyelmet, mint a belmisszió hathatós eszközét!

Peleskey Sándor,
máramaros-viski református
lelképásztor.

Iskola

Bakos Tíbor.

Ha az idők végtelen árában huszonöt év csak egy parányi csepp, az emberi életben egy negyedszázad több mint két évtizedre terjedő idő. Sőt még az emberi életben is az álláshoz, a hivatáshoz képest, amelyet elfoglalunk, különösképen számít az idő. A nyugalmas pályán levő embereknel az idő órája lassan, csendesesen, unalmasan halad tovább, míg aki napjait a zaklatások özönében, az elfoglaltatások nagy tömkelegében éli le, észre sem veszi, hogy az évek gyorsan leperregnek s egyszer csak életének új határkövéhez ér. Egy középiskolai tanárnak nincsen ideje az idők folyása felől elmélkedni. Napról-napra, évről-évre ugyanazon keretek között mozog: tanulni és tanítani. Növendékei nem fogynak el soha. Újak jönnek, a régiak mennek. Amikor megismeri tanítványait, akkor már el is távoznak. Ebben a megállást nem engedő hullámvásban száguld, rohan az idő s benne a tanár játék-labda, amely ide-oda dobódik, míg végre legtöbb esetben mint fizikai és szellemi hajótörött jut a nyugdíjazás révpartjára.

Ezek a gondolatok merülnek fel lelkünkben, amidőn Bakos Tibor debreczeni református tanítóképző-intézeti tanárt, az országos híru festőt tanári működésének 25. évfordulóján üdvözljük. Bakos Tibor Sümegen kezdte meg tanári működését 1891 szeptember 10-én. Itteni egy évi működése után Nagykörösön két évig volt rajztanár, míg végre 1894-ben a debreczeni tanítóképző-intézetbe választott meg rajztanárnak. Ezen év szeptember 29-én tartotta meg tanári székfoglalóját, fejtegetve a rajzitanításnak fontosságát, az ipar fejlődésére irányuló hatását. Ezen

idő óta szakadatlan folytonosságban ott látjuk Bakos Tibort a képzőintézetben működni. Csupán az 1912—13. iskolai évben szabadságoltatott azon okból, mivel huzamosabb időt töltött Párisban tanulmányi szempontból.

Mint tanár Bakos Tibor igazi lélekkel, a tantárgy iránt való rajongással működik a tanítóképző-intézetben. Tantárgyát, a rajzot, nemcsak tanítja, hanem meg is kedvelti. Keze alól nem egy tehetséges rajzoló került ki. Éles szeme már az I. osztály első rajzóraiban felfedezi a tehetséget. Biztatással, buzdítással valóban gyönyörű eredményeket ér el. Az 1913—14. iskolai év végén a rajzteremben tanítványai rajz-és slójd munkáiból kiállítást rendezett, amely minden látogatót egészen elragadott. Tanítványaira való hatását semmi sem mutatja jobban, mint a következő példa: Egy tanítványa, aki a Doberdón teljesített katonai szolgálatot, — még a lövészárkokban is folyvást rajzolt s ezeket az érdekes rajzokat hazaküldte nekünk. A rajzolás, — amint az ifjú mondta, — ott a véres csatamezőn bizonyos megnyugvást szerzett neki. Amidőn a Doberdóról hazajött vizsgálni Debreczenbe, — azon módon, az utazástól elfáradva, gyűrött ruhában egyenesen az ő kedves rajztanárjához ment, hogy köszönetet mondjon neki, amiért vele a rajzolás művészetét megkedveltette. Bakos Tibor nemcsak rajzolásra, de ezzel együtt izlésre, rendre és pontosságra is tanítja tanítványait. Hogy ez mit jelent, csak az tudja, aki fejlődő ifjú emberek tanításával foglalkozik.

Bakos Tibor országos híru festő. A háziszárnyasok utólérhetetlen festője. Épen azért nagy művész, mivel festészetében nem az általánosságra, hanem az egyénire, a speciálisra törekszik. Mint festőművész, több hazai kiállításon vett részt s keltett méltó feltűnést. 1912 június 19—26. kollektív kiállítást rendezett Nagykörösön, szülővárosában, a főgimnázium disztermében. A kiállítás több darabja a Múcsarnok és a Nemzeti Szalon tárlatain is elismerésben részesült. A művész tiszteletére Nagykörös lelkes közönsége fényes ünnepélyt rendezett ez alkalommal. — Bakos Tibor tagja az Orsz. Képzőművészeti Társulatnak, a Művészháznak, a Nemzeti Szalonnak, a Debreczeni Műpártoló-Egylet igazgatója. 1913-ban a magyar aquarellisták és pastellisták kiállításán állami díjat nyert. Elméleti műve: Népiskolai rajzitanítás I—VI. füzet.

A debreczeni tanítóképző-intézeti tanárkar 1916 szeptember 10-én testületileg kereste fel tanári működésének 25 éves évfordulóján a kiváló tanárt és művészt. A tanárok arcképét magában foglaló albumot adott át a jubilánsnak. Ez alkalommal dr. Veress István igazgató tanártársai nevében a következő üdvözlő beszédet intézte Bakos Tiborhoz:

„Kedves barátunk! A jelenlegi súlyos helyzet nyomasztó volta sem tudott úgy lelkünkre reánehedni, hogy egy pillanatra helyet ne adjon a kartársi és baráti szeretet melegének, amellyel eljöttünk téged üdvözölni tanári működésednek 25. évfordulóján. Epen a mai nap van huszonöt éve, hogy egy nehéz felelősség tekintetében kimondhatatlanul terhes, a szellemi és fizikai erők minden képességét igénybe vevő pályán, a tanári pályán megkezdted az eredmények tekintetében oly áldásos működésedet. Te talán, kedves barátunk, amialatt beleélted magad az ecseted által festett alakok csendes világába, észre sem vetted, hogy tanári tevékenységed felett egy negyedszázad hosszú ideje rohant el. És ma, amidőn e határkőnél egy pillanatra megállunk, nem a megszokott szólam hangzik fel ajkunkon, ha elmondjuk: Imhol az ember! aki dolgozott szerénységgel, munkálkodott eredménnyel, szerzett magának csendben, tülekedés nélkül országos hírnevet. Ezen országos hírnév megcáfolhatatlan jogosultsága nem a mi bírálatunk hatáskörébe tartozik; szaktekintélyek elismerték azt az egyéni képességet, amellyel a háziszárnyasok szelíd világát a csalódásig híven egy istenadta tehetség minden varázsával festett képeiden a szemlélő elé állítottad. Kitérőlhétetlen emléket állítottál fel számodra hazánk festészetének művészi világában és mégis, engedj meg, ha ennél az emléknél nem kisebbre becsülöm azt a másik emléket, amelyet egyéniségeddel tanártársaid szívében szereztél. Ritka embernek adatik olyan egyéniség, mint a lied, amely nem akar, de nem is tud soha a közös munka terén összeütközésbe jönni másokkal, hanem vállvetve munkál az előzőkenység oly magas fokával, amely csak tiszteletet, becsülést és őszinte szeretetet támaszt a kartársak szívében. Ugyanezt a tiszteletet és becsülést támasztotta a te tanári munkálkodásod tanítványaidban is, akiknek lelkébe mintegy bele tudtad lehelni a rajzolásnak az ember egész lényét megnemesítő művészetét. És ha ezek a különböző harctereken küzdő tanítványok nem is üdvözölhetnek téged a mai napon, az ő nevökben is hozzuk az üdvözlést mi az itthon maradottak. Kedves barátunk! A felettünk örökös Gondviselés felé száll fel ma kérésünk, hogy tartson meg téged sokáig családod boldogítására, amelynek körében az odaadé szeretet vesz körül; a művészetnek, amelynek felkent papja vagy; intézetünknek, amely teljesen összeforrott a te munkálkodásoddal; tartson meg kartársaid számára, akik tisztelik benned a művészt és szeretik benned a jó barátot. — Isten éltesen sokáig”.

Az ünnepelt meghatottan köszönte meg a kartársak figyelmét, ígérve, hogy jövőben is az lesz, aki a múltban volt. A magunk részéről is erőt, kitartást kívánunk az ünnepeltnek további munkálkodásához. *

A református hittudományi kar tanrendje az 1916—17. iskolai évben.

D. Erdős József: Újszövetségi exegesis, Újszövetségi theologia, Újszövetségi görög nyelv és szöveg-analýsis;

Sass Béla: Héber nyelvtan, Ószövetségi isagogica, Ószövetségi írásmagyarázat;

Dr. Ferenczy Gyula: Egyházsónoklattan, Egyházszerartartástan, Bibliamagyarázat, Szónoklati szeminárium;

Zoványi Jenő: A keresztyénség történelme, Magyar protestáns irodalomtörténet, Magyar protestáns egyháztörténeti szeminárium;

D. Lencz Géza: Dogmatika, Vallásbölcshészet, Vallásbölcshészeti szeminárium;

Kiss Ferenc: Bevezetés a belmisszió és lelkigondozás elméletébe, A belmisszió elmélete, Wichern élete és művei, Belmissziói szeminárium;

Csánky Benjamin: Keresztyén erkölcsstan, Apologetika, Keresztyén erkölcsstani szeminárium;

Dr. Kun Béla: Egyházzogói alaptanok, Közjog és közigazgatási jog;

Dr. Kovács Gábor: Közgazdaságtan;

Dr. Kenézy Gyula: Egészségtan;

Dr. Tankó Béla: A XIX. század filozófiája, Az ókori nevelés története, Az esztétika főkérdései, A jelen nevelés problémái.

A lelkészképzőintézet tanrendje az 1916—17. tanévben.

Erdős Károly: A keresztyénség történelme a reformációig I. éveseknek heti 3 órán; Dogmatörténelem IV. éveseknek heti 2 órán; Patrisztikai szeminárium heti 2 órán; Egyháztörténelmi konversatórium heti 1 órán; Angol nyelv kezdőknek és haladóknak heti 2—2 órán;

Dr. Varga Zsigmond: Arab nyelvtan válogatott korán fejezetek olvasásával (haladóknak) heti 2 órán; A buddhizmus, az izlam és a keresztyénség összehasonlító vallástörténeti tárgyalása heti 2 órán; Az ótestamentomi prófétaóság története, lényege s kijelölhető helye a vallástörténeti fejlődésben, heti 2 órán; Német nyelv heti 2 órán;

Mácsai Sándor: Egyházi és műének heti egy-egy órán, mind a négy évfolyamon külön.

Háborús iskoláink.

A régóta dúló háború talán egy intézményünkre sem volt olyan káros hatással, mint épen iskoláinkra. Minél magasabb fokán állanak ezek a fejlődésnek, a dolog természeténél fogva annál sikeresebben alkalmazkodhatnak a változott viszonyokhoz. De mit

tehet az egytanerős falusi iskola, amelynek tanítója is bevonult: csak hánykodik a habok között, mint hajó a viharos tengeren. Igaz ugyan, hogy az első háborús év szomorú tapasztalatai után történt némi intézkedés, hogy az iskolai munka rendes medrébe visszatérjen: itt osztály-összevonással, másutt kényserhelyettesítésekkel némileg segítettek a bajon. Sőt örömmel tapasztaltuk, hogy lelkipásztoraink közül is akadtak, kik átérzve az idők kényszerítő szükségét, felvették a kicsinyek gondjait, de még mindig sok iskoláink körül a rendezni való munka. A könnyelmű iskolakerülők ellenőrzése, mely pedig a békeidőben is sok kívánni valót hagyott fenn, most teljesen szünetel. A szülők pedig szinte önkényesen magyarázzák a felmentő miniszteri rendeletet s az ellenőrzés hiánya mellett túlságosan is kihasználják önző céljaikra. Pedig, hogy milyen visszaesést jelent ez az iskolától még mindig idegenkedő népünknel, azt felesleges bizonyitanom.

De nem is annyira a tanítás, mint inkább az iskolai nevelés szenved sokat e rendszertelenség miatt. Ha teljesen érintetlenül hagyta volna is ez a háború iskoláinkat, akkor is nagy munkát adott volna egy lelkiismeretes tanítónak, hogy a háború sok tapasztalatát, nyilvánulását s az általa teremtett új alakulásokat nevelő munkájában értékesítse. A nevelő iskolai munkának most van miből táplálkoznia. A lelkes honszerelem s a buzgó vallásosság oltárai körül egy új nemzedéket nevelhetünk most öntudatosabb honszerelemmel és mélyebb vallásossággal. Ezért kell mindenütt, ha másként nem lehet, maguknak a lelkipásztoroknak élére állani az Úr kicsiny seregének. Ezer éves történelmünk legsúlyosabb időszaka ez, ennek a háborúnak a tanulságai is a legmélyebb nyomokat hagyják majd nemzetünk lelkében. És hogy a most növekedő nemzedékre milyen hatást gyakorol, mi tőlünk, a pásztoroktól és a tanítóktól függ, kik irányítói vagyunk népünk szellemi életének. — A ránk jövő évben a reformáció 400-ados jubileumát ünnepeljük. Vallási téren is mennyi a munka, hogy az iskolán keresztül is méltó ünnepésre tudjuk melegíteni közönyös egyháztársadalmunkat, hogy általános ünneppé avassuk ezutánra is az október 31-et.

Lássanak hát munkához az arra hivatottak a beálló új iskolai esztendőben s áron is megvegyék az alkalmat, hogy a tudományok mellett a honszerelem és vallásosság gyöngyeivel is ékesítsék a rájuk bízott kicsinyeket. Mi pedig pásztorok azon legyünk, hogy meginduljon az építő munka minden iskolánkban; így a nagy idők s dicső emlékezések idején értékes kicsinyekkel gazdagíthatjuk a jövő nemzedéket. A lelkipásztori munka mellett jut még idő arra is, hogy egyházunk veteményes kertjében plántál-gassunk s az erre fordított munka értékes erkölcsi

tőke, mely nemzetünk s egyházunk javára gazdag áldást hoz.

Gesztelyi Nagy Béla.

Közélet

Háborús reflexiók.

Motto: A kiválasztódás idejét éljük. A világháború elválasztja a korpát a búzától.
Vilmos császár.

I.

Még mindig a nagy világfelfordulás közepett kell élnünk; az európai konflagráció vulkanikus lángjai még mindig paskolják szívünk falait s perzselik a lelkünk gyökér-száleit.

Isten csodája, hogy még élünk! Csodája annak az égi kegyelemnek, amely — noha az örök igazság s erkölcsi rend ellen mi is sokakban vétkeztünk — tőlünk nem távozott el; nagy dolgokra képesítő erejét átömlesztette az ügyeink élén állókba, — át hadvezetőségünk elitjébe, — át az érettünk küzdők izmaiba, — át különösen a magyar föld izzóvérű fiaiba s kiváltotta ezekből, érvényesítette ezeknek magasabb kvalitású energiáját, a mi védelmünkre, existenciánk biztosítására.

Nagy, hatalmas potenciák összeműködése tette lehetővé, hogy két esztendő vérvizátara el nem tiport, szét nem szórt bennünket. Hiszen infernalis erők zúgtak, támadtak ellenünk, s zúgnak, támadnak még ma is. A feneketlen gyűlölet szinte képzelhetetlen raffinériával gyártják s dobálják ellenünk nemcsak a különböző készületű kézibombákat, hanem a huzugságok arzenáljának a legaljasabb s legocsmányabb fegyvereit is.

Micsoda szédületesen borzalmas perspektívát tár ebénk ez az óriási világkatakizma! Népeket, nemzeteket soha nem képzelt, elijesztő tulajdonságaikban állít előnkbe.

Az orosz különben nem. Azt mindig antikeresztényennek, mélyen obscurusnak, szörnyen aljasnak, embertelenül vérengzőnek, brutálisnak ismertük és tartottuk. Nem lepett meg bennünket sem a hódított területeken véghezvitt bestialitásaival, sem a saját tulajdon embereit gépfegyverrel rohamoztató s halomra gyilkoló kegyetlenségével.

Körülbelül így vagyunk a nagy talián csizma elősdiével is. Menyétszerűen, zajtalanul osonó, simán lappangó, orozva gyilkoló volt mindig. Így lopta meg jóhiszeműségünket, így gyilkolta meg bennünk azt a szimpatitát, melyet a „nagy hontalan“-nak nyújtott levegővel bennünk ébresztett. Ambár hiszen a mi „szent öregünk“ is csak arra volt neki jó, hogy mennél több túrista táplálja az ő dolce far nientejét.

Hanem aztán a „Gloire“ világhíres népe, a kul-

tura fáklvahordozója, a humanitás előharcosa, a szabadság zászlajának fennen lobogtatója, az elbűvölően kedves francia esprit!... Ah, mint áll előttünk a beestelen gonoszság, az infámis embertelenség, az utall zsarnokság kloákás fertőjében magára szedett büzzel s minden koresmai züllött existenciát elárnyékosító durva szitkaival, durva, rekedt torokból hangzó átkaival!... Az általa internált magyar ügyvédnek meg kell örülnie bánásmódja miatt; a kazamatái között még élő magyar országgyűlési képviselő nem hiszi, hogy gyötréseit kibírja. Ezt otthon műveli a Gloire népe, azokkal, akik ellene soha nem fogtak fegyvert. Miket művelhet egy-egy élve kezei közé kerülő ellenséges harcossal... olvastuk és dermedtünk és sirtunk és nyögtünk fájdalomunkban: hát lehet ennél szörnyebbül kegyetlen a sivatagok kiéhezett vadja? Hát élt valaha ebben a nemzetben egy csöppnyi a Golgothán kisznedett Krisztusból?

Elt a Szigetország népében — azt mondják. Úgy hirdették, úgy beszéltek, úgy magasztalták, úgy dicsőítették, mint az igazi, élő kriszliánizmus eszményképét, követésre méltó Grand Nationját; a faji, nemzeti, nyelvi különbségeknek, a keresztyénség üdvözítő erejében fölolvastására törekvő misszionárius nemzetet; aki legbensőbbben átértette s átérzte Urunk a Jézus Krisztus nagy parancsát: „Elmenvén tanítványokká tegyetek minden népeket”. S ment és tengeren túl, túl a korall szigeteken, túl a tropikus világ kaktuszos bozótain, vad emberevők között a meleg, forró égöv színes világában hirdette a krisztusi megváltó szeretetet, ömlesztette szét ama Lélek világosító erejét, hintegette vigasztaló, gyógyító balzsamát.

A keresztyén kulturának melyik nemzet volt kiáltozottabb, híresebb, dicsőítettebb vezérmunkása a szigetország nemzeténél? Koronás fejei a bibliát magasztalták az angol nemzet nagyságának fundamentoma gyanánt; hálálkodva esókolgatták trónralépülükkor s nem is volt gentleman, aki valamely szeretet intézménynek áldozatos tagja nem lett volna, az Úr kicsinyeinek gondját felvenni nem igyekezett volna s valamelyik vasárnapi iskolában ne próbálta volna meggyökereztetni azt a tudatot, hogy az Úr velünk vagyunk minden napon e világ végezetéig. Szóval úgy hitték el velünk az onnan hazajöttek s mi úgy láttuk magunk előtt a „Grand nation“-t, mint egy életől duzzadó evangéliomot s kézzel-lábbal törtük magunkat: vajha mi is olyanok lehetnénk!

Szégyenlem azt a napot, azt a percet, azt a pillanatot, amelyben valaha olyan óhajtottam lenni, mint az Edvárdok népe. Micsoda szörnyű lelkületet tud takarni a farizeusi álarc és prémes köntös: most látjuk csak igazán, mikor a szigetország gentlemanjeiről lefűtta azokat a mostanság dühöngő vérzivatar. Nem a keresztelő János ajkairól „mérgek

kigyók nemzetségeinek“ titulált farizeusok voltak azok valójában, hanem ezek a világverejtéken elhájásodott angolok. Nem az Úr Krisztust elveszteni törekvő zsidó előkelők voltak azok, hanem ezek a szigetországi gögös patkányok, akik úgy akarnának, szeretnének bennünket látni, mint éhenhalt, foszlásnak indult hullákat, hogy ők kedvük szerint futkározhassanak rajtunk s lakmározhassanak belőlünk.

Oh, ha tudnám, hogy a keresztyénség az ilyen nemzetek ilyen életében határozódik és revelálódik, menten összecsomagolnám palástomat, bibliámat s elküldeném valamelyik arkhivumba örök letétképen; magam pedig hozzásegődnék ahhoz a jámbor muezzinhez, aki valamelyik bájos völgyből égberedező karcsú mecset tornyából kiáltozza a négy égtáj felé az Allah il Allah-t.

De én tudom, hogy a keresztyénség nem az az angol nemzet, amely nem tudom hány nyelvre fordította már le a bibliát, hogy annak révén hozzáférközzék a színes emberek minden válfajához s aztán ezeket szolgálainak tegye s reánk hozza, ellenünk uszítsa; nem is az az angol nép, amelynek hősei a tenger hullámai közt vergődve menekülni törekvőket ebek módjára lelövöldözik és agyonverik. Hanem az az irgalom, az a megbocsátás, az a szeretet, amit az angolok mindig csak szájjal kürtöltek világgá, mint a törpe népek jogának s szabadságának feltolakodott védnökei; különben pedig a welszi bárdokkal együtt réges-régen vesztőhelyre hurcolták s az Asquithok, a világháború forró katlanjának szemforgató fűtői annyi, de annyi vérbe fulasztának már.

Mikor a háború emésztő lángja déli szomszéd-ságunkban égre csapott, tudtuk, hogy sok becses, drága holmit elpusztít; de hogy oly megdöbbenő tanulságokra vezessen, álmódva sem álmodtuk.

F. Varga Lajos.

Kérelem a lelkészi és tanítói család nőihez.

Legközelebb meglátogattam a debreczeni és nagyvárad felsőbb leányiskoláinkat... és láttam. A nagy szünidőben meg itt volt nálam Szalay Teréz, a Lorántffy Zsuzsánna-egylet titkára és intézte a penzio ügyét s folytatta az ügyben való levelezést és megint láttam.

Láttam mily sok tanító- és lelkésztársam szeretné leányait taníttatni és mily jól esnék neki egy kis segítség. De aztán azt is láttam, hogy mily sok meg, meg se próbálja magasabb iskolába — pályára — adni leányát, mert elérhetetlen előtte... Magam is érzem, mint 4 leányt nevelő apa, hogy mily nehéz a szívünk szerinti eljárás. De hát segíteni kell ezen, gondolám. Hogyan?

Úgy, hogy mi lelkészek és tanítók elterjesztünk 100,000 „Vasárnap” ujságot, miből aztán lenne 100,000 korona tiszta hasznunk. Ezt a 100,000 koronát aztán évenként elosztanók azon lelkészek és tanítók között, kiknek leányaik felsőbb iskolákba járnak az otthontól távol, vagy pedig otthon tanulnak magánúton. Megjegyzem, hogy e tervem dr. Baltazár püspök úr kegyes jóváhagyásával is találkozott.

A „Vasárnap”-nak 100,000 példányban való elterjesztése könnyen lehetséges.

Számításom szerint minden egyház előfizethet hívei közli kiosztás végett 10—10 példányra. Ebből lesz 25,000 előfizetés. Aztán minden egyházban a létező egyesületek: nő-, leány-, ifjúsági-, Kálvin- stb. egyletek szintén 10—10 példányra előfizethetnek az általuk rendezendő estélyek jövedelméből. Ez megint 25,000. Tanítóink és hitoktatóink az iskolások útján, — a Téli Ujság terjesztése módja szerint, — megint elterjeszthetnek 25,000 példányt; Hornyánszkyknak tudvalevőleg elterjesztenek 60,000-et. És végül a lelkészek személyes utánjárás után elterjeszthetnek minden 100 hívők után 1—1 példányt, ami szintén 25,000.

A három első, azt hiszem, csak megy. A negyedik azonban nehezen — és pedig azért is, mert, míg a többi 2—2 koronás, addig ezek egyes példányok lévén, 3—3 koronások lennének. De nem ez a fő nehézség, hanem más. Az, hogy mi lelkészek kissé kényelemszeretők s a visszautasítástól félők vagyunk. Ide kell azért segítség. És jó segítségünk lehetnek a lelkészi és tanítói családok női tagjai: a lelkésznék, tanítónék és leányaik.

Ezeket kérem azért, saját érdekükben igyekezzenek a Vasárnapot terjeszteni. Higgyék el, alkalmasabbak e terjesztésre, mint mi lelkészek... Reánk némelyek neheztelnek vagy prédikálásunkkért, vagy az egyházi adó beszédéért... de a lelkész- és tanítócsaládok nőtagjaira senki... Ők mosolyogva mennek a hívekhez és a hívek mosolyogva fogadják őket és szívesen teljesítik kéréseiket. Próbálják meg, ezt kérem. Nézzük meg, hogy együttes erős akarattal, Istenben bizakodó lélekkel elő tudjuk-e teremteni a 100,000 koronát? Én hiszem... igen. „Tudod az erő micsoda? — Akarat, mely elébb vagy utóbb, de borostyánt arat”, — mond a költő. Az Úr Jézus pedig azt mondja: „munkálkodjatok míg nappal van”, amit akarsz cselekedni, hamar cselekedd... Hamar, hogy már október elejére ott legyen Hoffmann és Kronowitz nyomdásznál — Debreczen, Piac-utca — az újonnan gyűjtött előfizetők névjegyzéke.

Szalay József,
nagybecskereki lelkész.

Irodalmi szemle

Irodalomtörténet. A magyar irodalomtörténeli társaság havi folyóirata. Megindította Pintér Jenő. Jelenlegi szerkesztő Baros Gyula. A folyó évi szeptember—októberi (V. évfolyam, 7—8.) füzet (273—352. ll.) gazdag tartalommal jelent meg. Császár Elemér kegyeletes jellemrajzzal örökíti meg a folyó évi június 16-án sirba szállt Vértesy Jenő kiváló írónk emlékezetét (273—280. l.), míg Velledits Lajos érdekesítően mutatja be és ismerteti Szentmiklóssy Lajos Bökversek című munkáját (281—286. l.). A kisebb költemények írói Eckhart Sándor, Tolnai Vilmos és Elek Oszkár. Az Irodalom rovata alatt Patay Pálnak Székács József ág. hitv. evangélikus szuperintendensről, a jeles költőről és műfordítóról írott méltatását ismerteti előnyösen Szemkő Aladár, azután Sebestyén Gyulának A magyar rovásírás hiteles emlékei című 173 lapos munkáját tanulmányszerűleg elismeréssel honorálja Trócsányi Zoltán (295—297. l.), Pintér Jenő pedig bemutatja Pittorff Pál A győri sajtó története című könyvét, melynek kiadásával Győr város nemcsak saját múltját becsülte meg, hanem a magyar művelődéstörténetnek is jó szolgálatot tett. A folyóiratok szemléje rendén jelezve van hazai hírlapirodalmunk minden figyelemre méltó közleménye. Előfizetési ár egész évre 15 kor., a Társaság tagjai évi 10 kor. tagdíj fejében kapják.

Gombos Ferenc, losonczy református helyettes-vallásnár megrendelési felhívást bocsátott közre „Mens sana in corpore sano” című munkára, amelyet füzetes vállalatban szándékozik kiadni. Egyes füzet ára 14 fillér, 10 darabé 1 kor. 30 fill., 30 darabé 3 kor. 60 fill., 50 darabé 5 kor. 50 fill. és 100 darabé 10 kor. A szerző a diák ifjúság körében itt-ott előfordulható néma bűnök megelőzését és végleges kiirtását célozza oly módon, hogy a tanítók, nevelők és főképpen a szülők számára tájékoztató útmutatásokat közöl, amelyeknek alkalmazása és érvényesítése mellett egészséges, fegyelmezett, tiszta szervezetű, ép lelkű és ép testű nemzedék nevelhető fel a jövő számára. A hygiene és paedagogia szempontjából egyaránt szükséges és hasznos útmutatóra felhívjuk az érdekelteket körök figyelmét.

Az Egyetem, társadalmi és tudományos folyóirat múlt tanévi berekesztő 7—8. száma, gondos kiállításban és értékes tartalommal megjelent. A debreczeni Egyetemi Kör ezzel a kiadványával bizonyosságot szolgáltatott szellemi színvonaláról, létképességéről és hivatási tudatosságáról. Nemcsak a nagy nyilvánosságot tájékoztatta a debreczeni egyetemi ifjúság életéről, hanem tanulmányok közlésével igazolta azt is, hogy a társegyetemek grémiumába méltóképpen beilleszkedni és helyét megállani képes. A

jövő fejlődés legyen méltó a szép cselekedethez s maradjon a jelszó: Semper excelsior! Egyébként e berekesztő 2 éves füzet az első iven közli dr. Erdős József tanulmányát Pál apostol államtani alapelveiről, továbbá Kabay K. cikkét Beethoven harcias szimfóniájáról. Simon Károly, Nemes István kisebb cikkekkel, Fehér Gábor és Ferenczy Károly költeményekkel, a szerkesztőség pedig érdekes különfélekkel, tájékoztatásokkal buzgólkodtak változatossá tenni kedvelt folyóiratukat, mely méltó az ifjúságot szerető, vezérlő és érette áldozni akaró körök figyelmére és pártolására.

Az „**Emberfia**“ az arám nyelv szempontjából. írta Juhász László. Különlenyomat a „Theologiai Szaklap“ 1916. évi 2—3. számából. 15 lap. A több oldalról vitatott tétel ismertetése és taglalása során a szerző azt a nézetét fejezi ki, hogy „a héber ben ádám s az arám barenásá közt úgy alakilag, mint fogalmilag megvan az analogia“ (6. l.); továbbá, hogy „az emberfia“ fogalom kifejezésére más szó nem állott rendelkezésére az arámban, mint a „barenásá“ (7. l.), amely szónak kettős értelme volt: a dánieli messiási ember és ez egyszerű: ember. A barenását használta Jézus mint önjelzést (12. l.), amivel a maga messiási igényét akarta kifejezésre juttatni, még pedig már Péter proklamációja előtt. Végső konkluziója a szerzőnek az, hogy „céltévesztett dolog az „Emberfia“ értelmét analitikai módszerrel megállapítani, mert ez szintetikai módszer feladata“.

Halottaink

Szűcs László baranyahidvégi lelkész életének 76. évében, augusztus hó 23-án jobb létre szenderült.

Pap János karczagi főgimnáziumi tanár, 61 éves korában, buzgó tanári működésének 31. évében, augusztus hó 31-én Kolozsvárott meghalt. Temetése ugyanott volt folyó hó 2-án. Emlékét kartársai szeretettel, tanítványai hálával őrzik és ápolják szívökben.

Vecsei Géza szabási tanító, 23 éves korában, augusztus 7-én az északi haretéren hősi halált halt.

Konez Lajos hajduböszörményi tanító ötvenöt éves korában hirtelen elhunyt. Az elköltözött a tanügynek buzgó munkása volt.

Legyen áldott emlékezetök!

Különfélek

Mi is.

Az erdélyi menekülés olvasása s a menekültek gyámolítása és segélyezése alkalmából újra elemi erővel ragadta meg a lelkeket az az elhatározás, hogy amidőn hőseink a csaták tűzében életüket áldozták

oda, amikor honfitársaink hajléktalanul keresik honjukat szerte e hazában, akkor a nagy áldozatokból vegyük ki a részünket mi is.

Ez az elhatározás nem először fogan meg keblünkben. Az áldozatkészségnek sok rendbeli, példás megnyilvánulásáról tettünk már bizonyosságot. Aranyainkat vassal cseréltük be, meggyújtott filléreinkből olykor erőnkön felül is hadikölcsönt jegyeztünk, az ellenségdúlta helyeket betelepítettük, magunkat megsanyargatva, hústalan napokat tartunk, füsttelen és egyéb ilyes napokon játékoskodtunk s hogy ezekről és a többiekről a jövőendő is tudomást szerezzon, országszerte „áldozatkészség-szobrok“-at emelünk. Mindezekhez most keblünkre öleljük a góbékat, a lóló székeleyeket, a szászokat, mint megannyi édes testvéreinket, fedelünk alá fogadjuk őket, összéb húzódunk, szorongunk értök s jól esik szívünknek, hogy a háború vérzuhatagos napjaiban szeretetünkkel, testvéries cselekedeteinkkel, drága hazánkért és nemzetünkért áldozhatunk mi is.

„A mostani háború gazdasági háború“ — szokták mondani nagy igazán, és mégis erkölcsi motívumokat keresünk mindegyik nemzet magatartásában, mert a történelem tanúsága szerint nem az anyagi erőttől, sem nem a számbeli túlsúlytól függ a győzelem, hanem az erkölcsi jellem épségétől és keresztyéni tisztaságától. Ennek tudatában mindkét ellenséges tábor teljes erővel igyekszik a maga cselekedeteit erkölcsileg megokolni s mindenik körömszakadtáig azt vitatja, hogy az ő pártján van az igazság, a becsület, az erény. Ez a tudat buzdítja a küzdő feleket, ez a hiedelem acélosítja a harcosok izmait, holott nyilvánvaló, hogy a mi ellenségeink erkölcsstelen viselkedése teljességgel ellentéte annak a keresztyéni erkölcsi normának, mely még az ellenség irányában is szeretetet parancsol. De kicsoda hallgat ma a Krisztus szavára s kicsoda követi az Ő nyomdokait? Hol ma a Krisztus?

Haretérről hazatért, kórházban sinylődő hős bajnokainknál nem egyszer esodálatos benső átalakulásokat tapasztalunk, amiket az anyag pusztító hatalma láttára, a léleknek eszményi, örök javak után való sóvárgó hite idéz elő. A mai mammonos özületből szintén ez a szellemi, eszményi magaslatra, erkölcsi szintre való felemelkedés vezetheti ki a nemzeteket. Vajha erre az erkölcsi megjobbulásra, belátásra, bölcsességre mielőbb eljuthatnának már a népek uralkodói és táborai s báresak ezt az alapfeltételt minden vonatkozásban állandóan szem előtt tartanók és kánonul megvalósítanók mi is. □

Dr. Baltazár Dezső püspök úr folyó hó 9-én dr. Lencz Géza kollégiumi igazgató társaságában meglátogatta a kollégiumi konviktus éttermében étkező erdélyi menekülteket.

Dóczi Imre-alapítvány. A mi nagynevű gimnáziumi felügyelőnk volt tanítványai folyó hó 9-én barátságos összeövetelt tartottak, ahol a jubilánst a volt tanítványok nevében dr. Kesserű Lajos kir. törvényszéki elnök üdvözölte. Ezen az összeövetelen elhatározták, hogy Dóczi Imre tanári működésének negyvenedik évfordulója alkalmából az ő nevére alapítványt létesítenek. Ugyanez a gondolat, körülbelül egyidejűleg, egyházi életünk egyik kiválóságának agyában is megfogalmazott. Így az alapítvány létesítésében nemcsak a volt tanítványok, hanem más tisztviselők is részt vesznek. Az alapítványra az adományokat lapunk főszerkesztője fogadja el s annak idején az adományokról részletes kimutatást közlünk.

Dr. Benedek Sándor, a dunamelléki egyházkerület érdemdús világi főjegyzője, a főrendiház folyó hó 2-án tartott ülésén méltatólag emelve ki a lelkészeknek a háborúban teljesített megbecsülhetetlen szolgálatát, kérte a kormányt, hogy a lelkészek számára eddig adott háborús segély emeltessék fel. Jó reménységgel várjuk az ohajtott eredményt.

A nagyváradai református tanítónőképző-intézet igazgatósága ezúton hozza tudomására az ismeretlen helyeken tartózkodó erdélyi tanítványainak, hogy az előadások a tiszántúli református egyházkerület püspökének újabb rendeletéből október hó 2-án kezdődnek. Javító-vizsgálatok szeptember 27-én, beiratások szeptember 28. és 29-én, különbözeti- és képesítő-vizsgák szeptember hó 30-án lesznek. Nagy Vilmos igazgató s. k.

A hajdunánási református főgimnáziumnál az 1916—17. iskolai évre szeptember hó 28-tól október hó 1-ig lehet beiratkozni, ugyanezen idő alatt tartják meg a javító-, pótló-, fölvételi- és magánvizsgálatokat is; a tanítást pedig október hó 2-án kezdik meg.

Lelkészmeghívás. A nagyszalontai egyházmegegyében levő belényessonkolyosi lelkészi állást, — mely Kalas Ferenc Magyarcsékére távozásával megüresedett, — folyó évi szeptember hó 3-án töltötték be a hívek, meghíván arra egyhangú lelkesedéssel Nagy Károly makói segédlelkészt, a debreczeni főiskola kiváló volt növendékét. Tegye a kegyelemnek Istene áldásossá az ő lelkipásztori működését e nemzetiségi tengerben levő kicsiny református magyar szigeten, az úgynevezett „t a r t o m á n y”-ban.

A sepsiszentgyörgyi állami tanítónőképző-intézet a román betörés idejére a tiszántúli egyházkerület által e célra áldozatkészen felajánlott debreczeni református tanítónőképző-intézetben nyert elhelyezést.

Az ugornya—gergelyi-i egyház Ráczy Jenő lelkipásztora útján 120 K 60 fillért küldött a debreczeni Katona-Otthon javára a püspöki hivatalba. Hálás elismerésre méltó adomány.

Más kerületbeli egyházmegegyei gyűlésekről. A

tolnai egyházmegegye augusztus hó 29-én, Szekszárdon tartott gyűlésén egyebek között a reformáció 400 éves jubileumának ünnepélyes megüleséről és Budapesten monumentális intézmények létesítése által való megörökítéséről határozott, úgyszintén a nagygeresdi egyezség megszűntével felhívja a nagyobb számban együtt lakó mindkét protestáns felekezet tagjait, hogy igyekezzenek felső egyházhatósági jóváhagyás mellett egyezséget kötni mindkét felekezet jogos igényeinek kielégítésére. Egy magát megnevezni nem akaró lelkész a létesítendő lelkész- és tanító-betegsegélyző intézmény javára 100 K-t adományozott. — A felsőbaranyai egyházmegegye aug. 29-én Harkányban tartott gyűlésén kimondta, hogy Siklóson polgári leányiskolát állít fel és azt még ebben az iskolai évben megnyitja; öt színjeles bizonyítványú papfiú között 536 K-t osztott ki egyenlő arányban; csatlakozik az egyházi behivatalnokok betegsegélyző-intézményének felállítását célzó mozgalomhoz; kéri a kerület útján a konventet az adósegély oly célú és mérvű felemeléséhez, hogy abból a behivatalnokok díjlevélszerű termény fizetése az 1910—1914. évi átlag szerint fedezhető legyen; az esperesi jelentés panaszkodik a templomlátogatás hanyatlásáról. — Az alsóbaranya—bács—szlavóniai egyházmegegye augusztus hó 15-én és 16-án Zomborban tartott gyűlésén redukálta a nyomtatandó jegyzőkönyvek számát. — A mezőföldi egyházmegegye augusztus hó 15-én Székesfehérvárott tartott gyűlésén az esperesi jelentés felsorolja a 12,900 korona összegre rugó különböző célú újabb alapítványokat, amelyekből kiemelkedik Kenessey Miklós gondnok 10,000 koronája, amelynek kamatai az egyházmegegye tanítóinak külföldön tanuló fiai segélyezésére fordítandók; a gyűlés kéri a kerületet, hogy a Dunántúli Protestáns Lap járatását az egyházakra tegye kötelezővé és egészíttesse ki hivatalos résszel; a reformáció 400-ados emlékére csatlakozik minden egyházban az emléktáblák felállításához, az egyházfenntartási jubileumi alapok létesítéséhez s a pápai kollégium ifjúságát segélyező százezer koronás alapítvány összegyűjtéséhez.

A felekezeti számarány. Az Alkotmány napilap folyó hó 5-én megjelent számában „A felekezeti számarány” címmel a következő sorokat olvassuk: „Makóról írják nekünk: Makónak 14,000 katolikus és 17,000 református és evangélikus lakosa van, az állami elemi népiskolában pedig 17 katolikus és 13 református tanító működik. Baltazár szuperintendens kerületének megbízásából mégis arra kérte a minisztert, hogy az állami tanítók kinevezésénél a felekezeti számarányt érvényesítse. Hasonlóan fonák a helyzet Debreczenben is, ahol a 17,500 főnyi katolikus lakosság dacára a város tanácsában és tisztikarában

egyetlen magasabb állású katolikus vallású ember sines". Távol áll tőlünk, hogy ez ujsághír alapján polemiát kezdjünk; csak annyit állapítunk meg egyfelől, hogy — minden egyébtől eltekintve, csupán a fentírt számarányt tekintve, — a makói kérdésben dr. Baltazár Dezső püspökünk jogos dolgot kér; másfelől, hogy bár helyesen informáltak az Alkotmányt Debreczen magisztrátusának vallásfelekezeti statisztikájáról, mindazonáltal arról, hogy a helyzet Debreczenben olyan, a milyen, arról Debreczen végképpen nem tehet. Autonóm várost ugyanis nem lehet arra kényszeríteni, hogy vallás szerint válassza a vezetőit akkor, amikor az illető felekezet vagy nem szolgáltat, vagy nem kíván szolgáltatni megfelelő embereket. Am ha van alkalmas egyén és az hajlandó is köztisztviselősködére, akkor kész örömmel meg is választják, mintahogy a római katolikus és köztisztviselőben álló Körner Adolf több cikluson át volt tanácsnok, főjegyző és helyettes-polgármester egészen a legújabb tisztújításig, amikor érdemei elismerésével nyugalomba vonult. Ergo nequid nimis.

A dunántúli református egyházkerület október 15-én és következő napjain fogja tartani őszi közgyűlését a pápai kollégium dísztermében.

A főrendiháznak folyó hó 2-án tartott ülésén kimondták, hogy a főrendek névjegyzékében és a főrendiház irományaiban ezentúl az evangélikus református elnevezés helyett a református elnevezést használják.

Az erdélyi menekültek segélyezésére Debreczenben szeptember 1-én két bizottság alakult, az egyik a pénzügyi bizottság, a másik a gyámolító-bizottság, amely utóbbi a szállásadással, élelmezéssel, munkaközvetítéssel és segélyezéssel foglalkozik. A bizottságok nyomban munkába léptek és áldásosan működnek.

A városi múzeum kéri a Műemlékek Országos Bizottságát, hogy a Debreczen mellett levő gúti templom romjait (Árpádkori emlék) vegye fel az országos műemlékek sorozatába. A városi tanács a megokolt kérelmet fölterjesztette a Műemlékek Országos Bizottságához.

A Katona-Otthon a mai mozgalmas időben az átvonuló katonaság több csoportját megvendégelte, a menekültek közül sokat ellátásban részesített, nélkülözhető helyiségét pedig a menekültek munkaközvetítő és tanácsadó bizottságának bocsátotta rendelkezésére.

A dunántúli református egyházkerületben folyó hó 3—7. napjain 15 lelkészjelölt állott elő a II. lelkészképesítő vizsgálatra, míg az I. lelkészképesítő vizsgálatot nyolcan tették le sikeresen.

Lelkészválasztás más kerületben. A nógrádverőcei gyülekezet augusztus 27-én dr. Makkay Sándor

volt kőbányai gyűjtőfogházi lelkészt választotta meg. Üdvözljük.

Hadbavonult pataki theologusok. A Pesti Hirlap folyó hó 10-én megjelent száma szerint a sárospataki főiskolából hat theologus egy tanárral együtt önként jelentkezett katonának a miskolci honvéd-pótzászlóaljnál. A theologusok az erdélyi fronton akarnak harcolni.

Stólaemelés a római katolikus egyházban. Az Egyházi Közlöny vezető helyen szól róla, hogy az egyház segédszemélyzetének (kántornak, harangozónak, egyháziaknak) stóláját a kalocsai, csanádi és szombathelyi püspöki egyházmegyében felemelték. Igen valószínű, hogy ezt a példát az egész országban követni fogják.

Gyurátz Ferenc dunántúli ág. hitv. evangélikus püspök, 21 éven át buzgósággal viselt püspöki állásáról lemondott. A Nagykanizsán tartott kerületi közgyűlés egyhangú elismeréssel és őszinte hálával vett búcsút tőle.

Papok a Munkások Rokkant- és Nyugdíjgyesületében. Az Egyházi Közlönyből olvassuk a következő sorokat: „Batthyány Vilmos gróf megyéspüspök egyházmegyéjének mindegyik papját, aki a 35. életévét még nem töltötte be, beírta a Magyarországi Munkások Rokkant- és Nyugdíj-egyesületébe, ezenfelül a nyitrai székeskáptalannál hadikölcsönkötvényekben 30,000 koronás alapítványt tett, hogy annak kamatából az egyesületbe beírt papok tagsági díját fizessék”.

Hittudományi kar a varsói egyetemen. A varsói főkormányzó értesítette a varsói egyetemet, hogy a közel jövőben az egyetemen katolikus hittudományi kart fognak szervezni.

Szép adomány. Kósa Vince, a debreczeni tanítóképző-intézet volt növendéke, hajduszoboszlói polgári iskolai tanár, jelenleg tartalékos hadangy, az intézet igazgatóságához 100 K-t küldött azzal a kérelemmel, hogy azt a Segítő-Egyesület két egyenlő részben olyan ifjakkal adja, akiknek apjuk harcban esett el, vagy rokkant lett, avagy hadifogságba jutott.

A békési gyülekezet 100 K perselypénzt küldött be a debreczeni tanítóképző-intézet segélyezésére. — Követésre méltó példa.

A cirilbetük kiküszöbölése a népiskolából. Novák István eperjesi püspök egyházmegyéjében tudvalevőleg mindjárt a háború első évében eltörölte a cirilbetük tanítását, addig Papp Antal munkácsi egyházmegyei görög katolikus püspök mostanáig halogatta a cirilbetük kiküszöbölését. Most, miután már a kultuszminiszterium is törölte 169—1916. elnöki sz. rendeletével a népiskolákban a cirilírás tanítását úgy a népoktatás összes tárgyai, mint a népiskolai hitok-

tatás köréből, Papp Antal püspök is kiadta IX. számú főpásztori körlevelét, amelyben hasonló intézkedéseket tesz és felhívja a lelkészeket, hogy a rendeletet közölgjék a néptanítókkal.

A protestánsok kihalása Angliában. Evans W. F. anglikán lelkész az angol protestáns és katolikus családokban mutatkozó gyermekáldásra tekintettel attól tart, hogy a protestánsok száma lassanként egészen lepad. E—i K.

Szerkesztői üzenet.

Máramarosi. Sajnos, nem lehet módját találni. A megegyezés megköti kezét-lábát a feleknek. Ilyen esetben ugyan volna rációja a változtatásnak, de mivel a törvényben a változtatás lehetősége csak egyetlen esetre van korlátozva, kiterjesztő magyarázatnak sem lehet helye. Ilyen és ehhez hasonló esetekért kell nagyon résen állni s útját állani a kedvezőtlen megegyezéseknek.

Tartalom: Magyarok vallása. — Tárcá: Csécsi I.-né, A táborigazgatók. — Fejér L., Katonák babonája a háborúban. — Egyház: Peleskey S., Az egyházközösségi bíróság mint a belmissió egyik hathatós eszköze. — Iskola: Bakos Tibor. — Tanrend. — G. Nagy B., Háborús iskoláink. — Közélet: F. Varga L., Háborús reflexiók I. — Szalay J., Kérelem a lelkészi és tanítói család nőihez. — Irodalmi szemle. — Halottaink — Különfélek. — Melléklet: Hivatalos Értesítő 37—38. sz.

Pályázat.

A nagykeréki-i református egyház pályázatot hirdet a II-ik és az újonnan szervezett tanítói állásokra, melyekre nő tanítók is pályázhatnak.

A II-ik tanítói állás javadalma lakás és kert pótlékon kívül az egyház pénztárából évnegyedenkénti részletekben fizetendő 1000 korona; ismétlődő iskola vezetésért a községtől 50 korona; s megfelelő fizetés kiegészítés az államtól.

A III-ik tanítói állás javadalma az iskola épület felépítéséig lakás, vagy 200 korona lakbér; az egyház pénztárából 100 korona készpénz, s megfelelő fizetés kiegészítés az államtól.

Kötelesség: mindkét tanítónak a kijelölendő vegyes osztályok vezetése, szükség esetén a kántori teendők végzése.

Pályázhatnak református okleveles tanítók és tanítónők. Pályázati határidő szeptember 23.

Az állás választás után azonnal elfoglalandó. Nagykeréki, 1916 szeptember 1.

Az iskolaszék.

Pályázat.

A körösladányi református egyház pályázatot hirdet két (kettő) helyettes-tanítói állásra. Az egyik állás kéthetenként végzendő templomi orgonistai teendővel van összekötve. Ennek fi-

zetése: havi 130 (százharminc) korona és 20 korona havi lakpénz; az orgonista teendőit nem végző: havi 120 (százhusz) korona és 20 korona havi lakáspénz. Ha az ismétlősök tanítása rábízatik, ezért a községtől járó díjazást kapja.

Az állások október hó 1-én elfoglalandók. Pályázhatnak okleveles tanítók és tanítónők, sőt tanítóképzést végzett tanítójelöltek is.

Pályázatok szeptember 25-ig a református lelkészi hivatalhoz intézendők.

Körösladány (Békés megye), 1916 szeptember 9.

Tóth József,
református lelkész.

Pályázat.

Az öcsödi református egyház pályázatot hirdet egy, nyugdíjazás folytán megüresedett, *rendes* vagy esetleg *helyettes* tanítói állomásra. A *rendes* tanítói állomás javadalma évi 1200 K évnegyedenként előre fizetve, törvényszerű lakás kerttel, melléképületekkel. Háborús segély, fizetési osztályba való előlépési összeg az állam által adatik. *Helyettes* tanító fizetése havonként 90 korona, lakpénzzel együtt. Útiköltségül mindeniknek 18 korona.

Kötelesség: az egyháztanács által kijelölt bármely osztályoknak vezetése (kettőnél rendszeren nem több) s tanítása a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint, úgyszintén ismétlődő-iskola vezetése a község által adandó tiszteletdíjért. A *rendes* tanítói állásra csak *okleveles férfi és nő református vallású* tanítók pályázhatnak, míg a *helyettesre* oklevél nélküliek is. A kérvényben megjelölendő, hogy a pályázó reflektál-e a helyettes állásra.

Kellőleg felszerelt kérvények szeptember hó 28-ig alulírottához küldendők. Az állomás október hó 9-én elfoglalandó.

Öcsöd, 1916 szeptember hó 10-én.

Csapó Péter,
református lelkész.

BÉKÉS LAJOS

Debreczen, Piac-utca 46-ik szám.

Telefon 304. szám.

Kalap, fehérnemű, úri-divat és szabó üzlet.
Készít férfiruhákat, felöltőket a legjobb kivitelben, valamint teljes úri kelen-gyékert mérték után.

Az 1916—17. tanévre szóló

iskolakönyv- és tanszerjegyzék

megjelent.

Kivánatra ingyen és bérmentve
küldi meg

Hegedüs és Sándor

a tiszántúli református egyházkerület főbizománya,
protestáns iskolai könyvkereskedése

Debrecen.

Lelkész és vallás tanár, tanár és tanító
urak rendeljék meg és terjesszék
a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, esaládi és ifjúsági havi folyóiratot.

Szerkeszti :

Megyericsy Béla.

Előfizetési díja egy évre 4 kor.
Az **Ébresztő**nek minden keresztyén
családhoz és minden keresztyén
ifjúhoz el kell jutnia, hogy a
nemes szépirodalom szárnyain
minden olvasójának lelkébe be-
vigye a keresztyén magyar nem-
zet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatvány-
számot ingyen küld a kiadóhivatal :

Budapest, VIII., Főherceg Sándor-utca 28.

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

Egyházi szente dények,

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók,
keresztelő-kannák és medencék, ékszerek, evő-

Arjegyék:
2000 rajza
ingyen és
bérmentve!
Pontos ki-
szolgálat!
Jutányos
árak!

készletek valódi 13 próbás
ezüstkől és I. rendű alpacca-
ezüstkől, jubileuml dísz tárgyak
részletfizetésre is!

Javításokra és vidéki megrende-
ésekre különös gondot fordítok

Polgár Kálmán

műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.

A „HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbárgazításért a „Hangya“ igazgatóságához : Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelekében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összfordalma 60.000,000 korona volt.

Földmívelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

HIVATALOS ÉRTESITŐ.

FELHÍVÁS.

A református egyetemes konvent elnöksége felhívja a menekült református espereseket, lelkészeket, tanárokat, tanítókat és lelkészövegyeket, hogy tartózkodási helyüket és pontos címüket s annak minden változását úgy az erdélyi egyházkerület igazgatótanácsánál (Kolozsvár, Király-u. 51.), mint az egyetemes konventnél (Budapest, VII., Abonyi-u. 21.) személyesen, írásban, vagy telefonon (103—38.) mielőbb jelentsék be.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5352—1916.

Valamennyi középiskola Tekintetes Igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi augusztus hó 23-án 63,928. szám alatt valamennyi tankerületi főigazgatóhoz a Turista-társaság és Alpinizmus vállalatában megjelent nevezetesebb kiadványoknak a középiskolák könyvtárai részére megvételre való ajánlása tárgyában intézett rendelete másolatát alább közlöm.

Tisztelettel vagyok

Debreczen, 1916 szeptember hó 5.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

63,920—1916. V. sz.

Valamennyi tankerületi kir. főigazgatóságának.

A Turista és Alpinizmus lapkiadóvállalat (Rákospalota) alább felsorolt kiadványai az iskolai kirándulások rendezésénél, mint jó gyakorlati útmutatókat tartalmazó segédeszközök, igen értékesen felhasználhatók, miért is azokat az állam közvetlen vezetése és rendelkezése alatt álló középiskolák tanári, illetve ifjúsági könyvtárai részére s azok költségvetéseinek keretein belül megrendelésre ajánlom.

A megrendelésre ajánlott kiadványok a következők:

1. „A Turistaság és Alpinizmus“ című folyóirat I—VI. évfolyamai, bekötve példányonként: 8 K.
2. „A Magas Tatra Részletes Kalauza“ 3 kötet, 30 térképpel: 9 K.
3. Bisport gyakorlati kézikönyve: 1 K.

4. Sziklamászó iskolák Budapest környékén: 80 fillér.

5. Magas Tatra album két sorozat, szemléltető fényképekkel: 2 K.

6. A Magas Tatra részletes térpe 5 színben, vásznon: 1 K 80 fillér.

Végül értesitem a kir. Főigazgatóságot, hogy a Turistaság és Alpinizmus című folyóirat 1916—17-iki évfolyamára egyelőre félévre valamennyi főgimnázium és főreáliskola részére előfizettem.

Budapest, 1916 augusztus hó 23.

A miniszter helyett:

Ilosvay,

államtitkar.

Kimutatás a sebesült és beteg katonák vallásos iratokkal való ellátására begyűlt adományokról:
Tiszarólii egyház 50.— K. Kisvárdai egyház 4.— K. Fegyverneki leányegyház 5.— K. Tamáshidai egyház 5.— K. Bélzerendi egyház 5.— K. Vadászi egyház 5.— K. Özv. Macsi Lajosné, Balkány 10.— K. Tiszakörödi egyház 10.— K. Erdengelegi egyház 9.80 K. Lugosi egyház 28.28 K. Szamosszegi egyház 25.— K. Munkácsi egyház 40.— K. Csermői egyház 1.— K. Tizzasasi egyház 11.08 K. Nyírtassai egyház 19.— K. Kenderesi egyház 4.50 K. Kisvárdai egyház 54.— K. Feketepataki egyház 5.— K. Búziásfürdői leányegyház 25.— K. Kispaládi egyház 22.— korona.
A már kimutatott 13,901 kor. 33 fillérrel együtt 14,239 kor. 99 fillér.

A háború miatt menekült erdélyi lelkészek segítségére: Dr. Baltazár Dezső 100.— K. Erdős Károly 10.— K. Futó András 20.— K. D. Lencz Géza 20.— K. Dr. Veress István 10.— korona.

Menekültek részére: Borsi egyház 250.— K. Géresi egyház 30.— K. Máramaroszigeti egyház 100.— korona.

Összesen: 540.— korona.

Futó András,
püspöki titkar.

Pályázat.

A nábrádi református egyház VI. osztályú vegyes iskolája részére tanítót vagy tanítónőt keres. Fizetés: havi 80 kor. állami kiegészítésből. Kérvények okmányokkal a nábrádi református lelkészi hivatalhoz (Szatmár m.) küldendők, szeptember 15-ig.

Nábrád, 1916 szeptember 4.

Vincze Lajos,
református lelkész.